

Секція 6. Податкова система. Бюджетна система. Правові відносини в економічній системі;

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ ПОДАТКІВ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

21.01.2019 09:25

Автор: **Чусова Владислава Дмитрівна, студентка, Одеський національний економічний університет; Артюх Оксана Валентинівна, кандидат економічних наук, доцент, викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту, Одеський національний економічний університет**

[Секція 6. Податкова система. Бюджетна система. Правові відносини в економічній системі;]

Євроінтеграційні прагнення України зумовлюють нові вимоги до державного регулювання доходів населення, що у свою чергу спричиняє необхідність модернізації його інструментів та механізмів. Сучасні процеси реформування економіки України неможливі без якісних перетворень у системі оподаткування. Ефективно розроблена система оподаткування може стати активним засобом державного регулювання соціально-економічних процесів. Податок на доходи фізичних осіб виступає однією з найважливіших інструментів бюджетного механізму оподаткування та має велике значення в розподілі фінансових ресурсів між державою та населенням.

ПДФО є важливим компонентом податкових надходжень і загалом доходів бюджету держави, який використовують для розрахунку обсягу базової (реверсної) дотації у процесі горизонтального вирівнювання дохідної спроможності бюджетів та регулювання добробуту платників податку і діяльності податкових агентів [3]. Податок на доходи – це основний вид прямих податків, який стягується з доходів фізичних осіб (із заробітної плати, іншого доходу) та є основним бюджетоутворюючим податком для бюджетів різного рівня.

Відповідно до Податкового кодексу України (№ 2477-VIII від 03.07.2018) платниками податку є: фізична особа-резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи; фізична особа-нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні; податковий агент. Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід – будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований на користь платника податку протягом звітного податкового періоду. Ставка податку становить 18 відсотків бази оподаткування щодо доходів, нарахованих у тому числі у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які надаються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.

ПДФО – це економічна категорія, що має багатомірну характеристику: економічну та фінансову (відчуження частини власності платника на користь держави); політичну (узгодження інтересів різних верств суспільства); соціальну (зачіпає інтереси економічно активного населення країни; згладжує ступінь нерівності в доходах; впливає на рівень заощаджень населення, обсяг, динаміку і структуру внутрішнього попиту, якість життя, демографічні та інші показники соціальної сфери) [4, с. 217]. Таким чином, можна відмітити, що податок на доходи фізичних осіб відіграє значну роль у перерозподілі доходів громадян та забезпеченні фіскальної достатності бюджету.

Від розподілу податку на доходи фізичних осіб між основними ланками бюджетної системи значною мірою залежить бюджетне забезпечення реалізації функцій органів державної влади та місцевого самоврядування. Отже, необхідно посилювати фіскальну і регульовальну

функції податку на доходи фізичних осіб.

Серед пріоритетів вдосконалення системи відрахувань визначається проблематика протидії причин, що стримують реалізацію вищезазначених функцій ПДФО: високий рівень тінізації національної економіки та безробіття; низький рівень податкової культури та зумовлене цим приховування реального обсягу доходів фізичних осіб шляхом виплати їм роботодавцями заробітної плати «в конверті» та невідображення потенційними платниками податку на доходи фізичних осіб у деклараціях повного обсягу доходів, отриманих із різних джерел; недоліки в чинному законодавстві, які є ризиком зростання податкового боргу зі сплати податку на доходи фізичних осіб у зв'язку із незаконною ліквідацією суб'єктів господарювання – юридичних осіб [3].

Оподаткування доходів населення є надзвичайно складним і неоднозначним, оскільки вимагає врахування великої кількості релевантних, нелінійно взаємодіючих факторів, а також постійних змін у динамічному навколишньому світі. З 2013 року по 2015 рік діяла мало прогресивна модель оподаткування заробітної плати та інших прирівняних до неї виплат з двома ставками ПДФО, які у 2016 році були замінені на єдину ставку 18%, яка діє і в поточному році.

Сьогодні беззаперечним є розуміння факту, що важливе місце в доходах місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад займає ПДФО. Отже, він стає певним стимулюючим фактором до об'єднання громад в державі. Оскільки відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року, до доходів місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад віднесено 60 % податку на доходи фізичних осіб. Отже, його передача на локальний рівень активізує позитивні зміни в соціально-економічній сфері країни.

У цьому ракурсі недооціненим є той факт, що рівень надходжень податку на доходи фізичних осіб залежить від кількості офіційно працевлаштованих громадян громади. Відповідно, мінімальна заробітна плата або заборгованість з її виплати спричиняє значний дефіцит місцевих бюджетів. Таким чином, дуже важливим для громади є можливість основної групи населення отримувати заробітну плату на середньому і вищому рівні. Основна група соціально-культурних видатків здійснюється з місцевих бюджетів, а це свідчить, що за рахунок перерозподілу ПДФО повертається тим же громадянам у вигляді суспільних благ [1].

Ще однією специфічною складовою механізму оподаткування доходів фізичних осіб у вигляді заробітної плати є податкова соціальна пільга. Її зміст полягає у зменшенні бази оподаткування для осіб із низьким рівнем заробітної плати [2, с. 148].

Послаблення соціальної функції оподаткування доходів є одним з основних дестабілізуючих факторів вітчизняної податкової системи. Отже, основними аспектами механізму протидії недолікам ПДФО України є: зменшення податкового тягаря на малозабезпечених осіб, підвищення запровадженої базової ставки оподаткування особам з високими доходами та на товари розкоші, введення прогресивної шкали оподаткування, посилення системи контролю за сплатою податків шляхом дієвого контролю та аналізу декларацій про майновий стан всіх державних службовців та депутатів, забезпечення соціальної справедливості в оподаткуванні.

Список використаної літератури:

1. Вознюк О. Б. Податок на доходи фізичних осіб та його вплив на формування доходів місцевих бюджетів. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.4. С. 176-180.
2. Коцан Л.М. Трансформація системи регулювання доходів населення в Україні: дис... канд. екон. наук: спец. 08.00.03 / Л.М. Коцан; Національний університет водного господарства та природокористування. Рівне, 2018. 215 с.
3. Лободіна З. М. Податок на доходи фізичних осіб як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток держави. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НУ «ОА», 2017. № 6 (34). С. 52–57.
4. Юрчишена Л. В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України. Финансы, учет, банки. 2016. Вып. 1. С. 215-224.